

שמע¹ מינה מופנה משני צדדין –

It is evident from this that it is vacant/available on both sides

OVERVIEW

The בגד ועור of ג"ש concludes that we drive through the טומאת מפץ במת גמרא which is written both by טומאת שרץ and by טומאת מת, that just as a מפץ is בשרץ², it is also טמא במת. The גמרא states that the words of the גז"ש are superfluous (מופנה) so they can be used for this גז"ש, otherwise we would be able to refute this גז"ש (and not derive מפץ במת from בשרץ³). The בגד ועור by שרץ is מופנה for since שרץ is איתקש לש"ז, where it says בגד ועור so it is מופנה by שרץ. Similarly מת is איתקש לש"ז, so the בגד ועור by מת is also מופנה. Our תוספות discusses why the גז"ש is required at all; we can seemingly derive טומאת מפץ במת through a היקש.

asks: תוספות

תימה למה לי גזירה שוה כיון דאיתקש מת לשכבת זרע⁴ ושכבת זרע לשרץ⁵ -

It is astounding! Why do we need the גז"ש of בגד ועור (which is written by מת שרץ to derive מפץ במת), since מת is איתקש to ש"ז, and ש"ז is איתקש to שרץ, so just as by שרץ a מפץ is טמא so too by מת (which is איתקש לש"ז which in turn is איתקש לשרץ), a מפץ is also טמא -

דבכל התורה כולה למידין למד מן הלמד⁶ חוץ מן הקדשים -

For in the entire תורה we derive למד מן הלמד except for קדשים.

answers: תוספות

ויש לומר דעל כרחך לאו לכל מילי גמרי מהדדי לא מהיקישא ולא מגזירה שוה -

And one can say; that perforce we must say that neither through the היקש, nor through the גז"ש can we derive all things from each other; there are things which apply to שרץ but not to מת and vice versa

כדאשכחן בריש פרק שני דחולין (דף לו,ב) גבי הכשר⁷ דחד לטומאת מת וחד לטומאת שרץ⁸ -

¹ In our texts the גמרא reads משני צדדין מופנה והוי גמרא.

² The גמרא just derived that a מפץ is בשרץ from a ק"ו.

³ We can argue that a שרץ is stricter than מת, since it is מטמא even בכעדשה, however by a מת a כזית is required.

⁴ ויקרא (אמור) כב,ד.

⁵ שם ד וה'.

⁶ למד מן הלמד literally means something which was learnt from something which was learnt. In our case ש"ז is learnt (למד מן הלמד) from שרץ (making it the first למד), and מת is learnt from ש"ז making it the second למד (or הלמד). The rule is that we can apply the laws of שרץ to the למד מן הלמד (meaning מת) that just as מפץ is בשרץ (and by ש"ז), it is also טמא במת.

⁷ הכשר (or being made fit) is the rule that food does not become טמא unless it came in contact with water (or any one

As we find in the beginning of the second פרק of מסכת חולין regarding הכשר, where we require one פסוק that הכשר is necessary for טומאת מת and another פסוק is required that הכשר is necessary for טומאת שרץ -

וצריכא⁹ -

And the גמרא states there that both פסוקים are necessary; if it would say it only by one of them we would not know by the other.¹⁰

responds to an anticipated question:¹¹

ומדאיצטריך גזירה שוה הוא דשמעינן דלכל מילי לא גמירי מהדדי כי אם לגבי הך דהכא¹² -
For since we require a ש"ש (of ועור) to derive טומאת מפץ במת, we know that we cannot derive all the rules of טמא מת from each other, we can derive only regarding this rule here concerning מפץ -

ובסוף פרק במה אשה (שבת דף סד,א) לרבות¹³ דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה -

And we also compare שרץ to מת in the end of פרק במה אשה where we derive from the word שך to include something which is woven from the tail of a horse or the tail of a cow that it is מטמא בשרץ, and we derive מת from שרץ that it is מטמא by מת as well. The reason we derive these two things (זנב and מפץ) by מת from שרץ -

שענין אחד הם לטמא בשניהם¹⁴ -

Because there it is the same concept, so by both of them (שרץ and מת) they should be טמא -

פסוק mentions an additional case where we derive a rule both by שרץ and מת from one פסוק:

---

of the seven liquids) prior to coming in contact with the טומאה. This is referred to as הכשר אוכלין.

⁸ The two פסוקים are יטמא על זרע וגו' טמא הוא (ויקרא [שמיני] יא, לד) and מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא (פסוק לח) (in לכה).

⁹ If it would only state by טומאת מת that the food requires הכשר, I may think that a שרץ which is מטמא even כעדשה (it does not require a כזית like a מת), the food does not require הכשר. If it would only state by שרץ, we may assume that הכשר אוכלין (which is טומאת ערב, not just טומאת שבעה) does not require הכשר אוכלין.

¹⁰ In any event it is evident that we do not derive that all the laws that apply either by שרץ or טומאת מת are applicable to each other even though there is a היקש (and a ש"ש). Therefore we cannot derive from the היקש that just as מפץ is טמא בטומאת מת it should also be טמא בשרץ.

¹¹ Why indeed do we not derive הכשר אוכלין through a היקש since generally we derive הלמד מן הלמד?

¹² The גמרא there (by הכשר אוכלין) realized from our תנא of the ברייתא here who requires a ש"ש for מפץ (even though there is the היקש) that we cannot derive all things from this היקש. See 'Thinking it over' # 1.

¹³ The תורה writes (ויקרא [שמיני] יא, לב) regarding טומאת שרץ that או שך או שך. We derive from the word 'או' to include a cloth made from the זנב והפרה. The גמרא there uses the same ש"ש to apply this rule by טומאת מת as well.

¹⁴ We know that a כלי becomes טמא both by שרץ and by מת. This ש"ש only teaches us that since we see that a מפץ and a זנב is considered a כלי by שרץ and becomes טמא, the same should apply by מת as well. It is merely a גילוי. [However regarding הכשר אוכלין (which is a new rule [by שרץ and מת]) if it would be written by just one of them we could not derive the other from it, since it is an entirely new rule.] See 'Thinking it over' # 2.

וכן ידות הכלים והאוכלים דילפינן בהעור והרוטב¹⁵ (חולין דף קיח,א) -

And similarly regarding the handles of utensils and food which we derive that they are מטמא (the כלי or the אוכל) in פרק העור והרוטב -

לא מצריך תרי קראי¹⁶ למת ולשרץ:

We also do not require two פסוקים one for מת and another for שרץ, but rather we derive מת from שרץ (though this same גז"ש).

SUMMARY

In the case of שרץ and מת the גז"ש can function only to derive things which are inherently similar (such as מפץ וזנב), but not new laws (like הכשר אוכלין).

THINKING IT OVER

1. It appears from תוספות that the תנא of the ברייתא teaches that we cannot derive all things (by שרץ and מת) from a גז"ש or היקש.¹⁷ Why, however, does the תנא of the ברייתא assume so since generally we do derive (even) a הלמד מן הלמד.

2. Why is there this difference that even though (as תוספות states) we cannot derive (ענין אחד הם בשניהם);¹⁸ from each other for all things (but only where it is שרץ and מת nevertheless this applies only to the גז"ש (where we can derive where it is ענין אחד (like מטמא בשניהם), but not regarding the היקש (where we do not derive anything from it [except to make מופנה ועור מופנה])?!)

---

¹⁵ We derive from the word לכה (which is written [twice] by שרץ in תומאט שרץ) that הכלי והאוכל (ויקרא [שמיני] יא,לח-לט) can bring טומאה to the כלי ואוכל (from elsewhere) even though the כלי ואוכל itself did not touch the טומאה, only the יד did, and that the יד can transmit טומאה (if the כלי or אוכל is טמא) to others even though the כלי ואוכל (which are טמא) did not touch the טהור; only the יד did.

¹⁶ See footnote # 14. We know that a כלי is מטמא. Once we see by שרץ that the יד הכלי is like the כלי (and the same by (יד האוכל), we apply it to מת as well (as a גילוי מילתא [since we have this גז"ש]).

¹⁷ See footnote # 12.

¹⁸ See footnote # 14.